

како су Срби од племена постали народ и са колико су енергије и система ширили свој национални посед, у свима значењима те речи, из свог првобитног планинског и сточарског краја у суседне долине и даље области. Сматрајући да су та његова схватања само опште контуре будућег великог и документованог дела о том питању Станојевић их није хтео објавити у Академији, него их је уступио једном књижевно-научном часопису, за ширу публику.

Станојевић није објавио скоро ништа из новије хисторије Србије и српскога народа, иако се тим питањима бавио одавно и стално. У два-три маха, на Правном и Филозофском Факултету, он је држао и курсеве о Србији у XIX веку; у његовој рукописној оставштини само је та партија била доиста изишла из фазе фиша и нацрта и била написана до извесног времена; али се ипак није могао решити, да написаном да коначни облик и да то објави. Руводећи нову серију књига *Српски народ у XIX веку* он је често говорио, како ће му бити нарочито задовољство да напише завршну књигу, са општим погледом на целокупно српско питање и наш развој у том временском периоду.

Из доба Првог Устанка Станојевић је написао само у зборнику Народног Дела *Карађорђе*, 1923., мали чланак *Карађорђев усџанак и неослобођено Српство*, указујући на утицај србијанског покрета на Србе у Херцеговини, Црној Гори, Срему, Банату и Бачкој. И то је, колико знам, све. О Кнезу Милошу, о борбама 1848. год., о Црној Гори, о новијим српско-турским борбама и о многим другим питањима из XIX века није дао посебно ништа више од оног, што се налази у његовој *Историји*.

Међутим, нашим новим борбама посветио је, како смо већ рекли, једну већу радњу и неколико мањих конференција и чланака. Сем тога, по жељи свог пријатеља Х. Вендела, написао је и једну малу књигу *Убиство аустријског преслононаследника Фердинанда* (1923.). У тој студији Станојевић је први изнео, да је у сарајевски атентат била умешана не организација Народне Одбране, како су тврдиле аустроугарске власти, него организација такозване Црне Руке. Излагања Станојевићева говорила су јасно, да српска влада с тим није имала никакве везе. Његова књига, преведена на више страних језика, изазвала је велику дискусију у јавности, али је знатно допринела да се питање о одговорности скрене са неодговорних и недужних чинилаца на прави пут. У нашим круговима Станојевић је због ње имао доста непријатности. Док су му пријатељи Драгутина Димитријевића замерали, да је о том човеку дао неправедан суд и поменуо, као примљена, и извесна сумњичења против њега, други су налазили, да је